

Mons Alfred PAULSEN

ferdighsnakka!
med
Thorvald Tande

Mons Paulsen (55) — Mons Alfred for å være helt korrekt — er en av dem som sannsynligvis vet mest om formuesbeskatning av oppdrettstillatelser. Han har jobbet som advokat i Advokatfirmaet Thommessen AS i Bergen siden 1997, og som partner siden 2002. Han er utdannet revisor ved Trondheim Økonomiske Høyskole i 1990 og tok deretter juridikum ved Universitetet i Bergen i 1996. Det vil vi kalle en solid utdannelse. Mons er født i Måløy, nå Kinn kommune, hvilket kanskje er en av årsakene til at han i mange år var styreleder i «Norsk Fiskeoppdrett». Han er jo sambygding med sjefsredaktør og eier Gustav Eirik Błaalid. Mons Paulsen er en flittig brukt foredragsholder i de fleste sammenhenger som dreier seg om jus og sjømat. Han egner seg godt på en talerstol.

I denne artikkelen skal det handle om de nye skattereglene for formue i Norge, og i særdeleshet om verdsettelsen av oppdrettstillatelser som grunnlag for slik beskatning. Vi begynner forsiktig og litt mer prinsipielt; hvorfor har vi skatt?

— Skatt er nødvendig for å finansiere statens mange oppgaver og er en grunnleggende forutsetning for en velfungerende stat. Helse, utdanning, politi, brannvesen, forsvar, veibygging osv., osv. Mange oppgaver løses utvilsomt best i fellesskap. Men det å ta penger fra folk og bruke til gode formål — og dem finnes det altså mange av, er nødvendigvis svært inngripende. Det er en edel balansegang mellom skattetrykk og statens behov for finansiering. Vi er avhengig av at den som betaler skatten oppfatter den som rettferdig og oppfatter — i hvert fall i det store og hele — at pengene brukes til noe fornuftig. Hvor mye kan skattenivået økes før folk har fått nok, og ser seg om etter måter å unngå og betale skatt på. Eller enda verre; rett og slett ikke gidder å jobbe eller skape mer. Det er en krevende øvelse å finne det rette forholdet mellom skattenivået og omfanget av de formål fellesskapet skal finansiere. Derfor er det Stortinget og våre fremste tillitsvalgte som har fått denne oppgaven. Når vanlige folk opplever at inntektene ikke strekker til, prøver de å kutte kostnadene. Denne innfallsvinkelen preger ikke akkurat skattepolitikken i Norge. Det er jo nesten ingen grenser for hvor mange gode formål enkelte politikere mener at skatteinntektene bør finansiere. Om skatteinntektene ikke strekker til, er løsningen bare en, ser det ut til, og det er å øke skattene. Viljen til å bruke andres penger er, for noen, nærmest grenseløs, særlig der man kan mene at skatteyteren jo har så mye å ta av.

— Veldig generelt; Paulsen. Hvordan er

skatte- og avgiftsnivået i Norge kontra i andre land det er naturlig å sammenligne oss med?

— Dersom privatpersoner som eier hus og hytter inkluderes, er kapitalbeskatningen gunstig sammenlignet med i andre OECD-land. Bakgrunnen for dette er blant annet at verdsettelsesrabattene i formuesskatten på bolig er store. I tillegg er det fritak for gevinstbeskatning ved salg av bolig etter en gitt tid, og det er fullt rentefradrag. Som følge av dette vil kapitalbeskatningen i Norge fremstå som moderat i internasjonale sammenligninger.

For eiere av næringskapital er situasjonen en annen. De betaler selskapsskatt, utbytteskatt og formuesskatt av kapitalen. Selskapsskatten i Norge er 22 prosent og utbytteskatten 35,2 prosent, noe som til sammen gir en marginalskatt på 49,5 prosent. Med det ligger Norge helt i toppsjiktet blant medlemslandene i OECD.

Selskapsskatten på 22 prosent plasserer Norge omtrent på midten i OECD, mens marginalbeskatningen er den åttende høyeste, før formuesskatten er hensyntatt. Utbyttebeskatningen er den fjerde høyeste i OECD. Økt mobilitet for kapital, varer og tjenester innebærer at forskjeller i beskatningen mellom land kan få økt betydning. Skatte- og avgiftsreglene skal legge til rette for økonomisk vekst, og er avgjørende for at Norge kan beholde og tiltrekke seg næringsvirksomhet. Den norske økonomien og skattepolitikken må tilpasses det forhold at vi er et lite land med en åpen økonomi der vi er avhengig av å tilpasse oss verden rundt oss.

*Mons Alfred Paulsen er partner og styremedlem i Advokatfirmaet Thommessen AS i Bergen. I 2020 passerte selskapet for første gang 1,1 milliard kroner i omsetning. Inntjeningen er strålende.
(Foto: Thv Tande)*

I Norge er arveavgiften avskaffet. Dersom man er veldig formuende og arver fra en venn eller venninne, kan arveavgiften i Spania i ekstreme tilfeller komme opp i 81,6 prosent. Mange vil kalle det et landevisrøveri.

Det er neppe Kjell Erik Killi Olsens fire meter høye skulptur, «Mannen fra havet», som trekker rikfolk til Bø i Vesterålen. Denne statuen ble satt opp i 1994. Derimot hjelper det nok godt med at kommunen har halvert sin andel av formuesskatten.

Når dette er sagt, ble det i 2021 oppnevnt et skatteutvalg som skal gi perspektiver for fremtidens skatte- og avgiftssystem. Noe av formålet er å vurdere hvordan skattesystemet kan endres for å styrke produktivitsveksten og konkurransekraften i norsk økonomi, bidra til grønn omstilling og legge til rette for et sterkt og mangfoldig privat eierskap i norsk nærings-

sliv. Meget aktverdige formål, spør noen meg.

— Vi har progressiv personbeskatning i Norge. Er det land som også har progressiv bedriftsbeskatning?

— Ingen av OECD-landene, som det er naturlig å samligne oss med, har en slik beskatning. Det er alminnelig antatt at ulike beskatning av næringer og bransjer vil øke skattyternes

motiver til å foreta disposisjoner ut fra skattemessige hensyn og ikke det som er best for samfunnet som helhet. På den måten kan investeringsbeslutningene påvirkes negativt. Næringsnøytralitet er et grunnleggende prinsipp i det norske skattesystemet. Unntak her er grunnrentenæringer som olje- og kraftproduksjon. Begrunnelsen for å skattlegge disse særskilt, er at de ikke kan flytte ut av landet samt at de utnytter naturressurser som danner grunnlag for en avkastning ut over det som kan ansees «normalt».

— Hvilke ordninger finnes i Norge for å beskatte kapitalbeholdninger?

— Vi har tre; formuesskatt, eiendomsskatt og dokumentavgift. Formuesskatten i 2021 beløp seg til knapt 16 milliarder kroner, hvorav vel 13 milliarder tilfalt kommunene. Eiendomsskatten går i sin helhet til kommunene, og var i fjor ca. 14,9 milliarder. Dokumentavgiften betales ved tinglysing av dokumenter som overfører fast eiendom, og er på 2,5 prosent av eiendommens verdi. I fjor utgjorde denne avgiften rundt 11 milliarder kroner, og gikk i sin helhet til staten. Dokumentavgiften er blitt en viktig inntektskilde for staten.

— Norge har avskaffet arveskatt. Kan du si noe om hvordan dette er i andre land og hvilke satser man opererer med?

— OECDs oversikt viser at 24 av medlemslandene i dag har en form for arveavgift. For disse står arveavgiften for omkring 0,5 prosent av de samlede skatte- og avgiftsinntektene i gjennomsnitt.

— Hva kan du si om kapitalbeskatningen i Norge kontra i andre land? Ligger vi over eller under snittet?

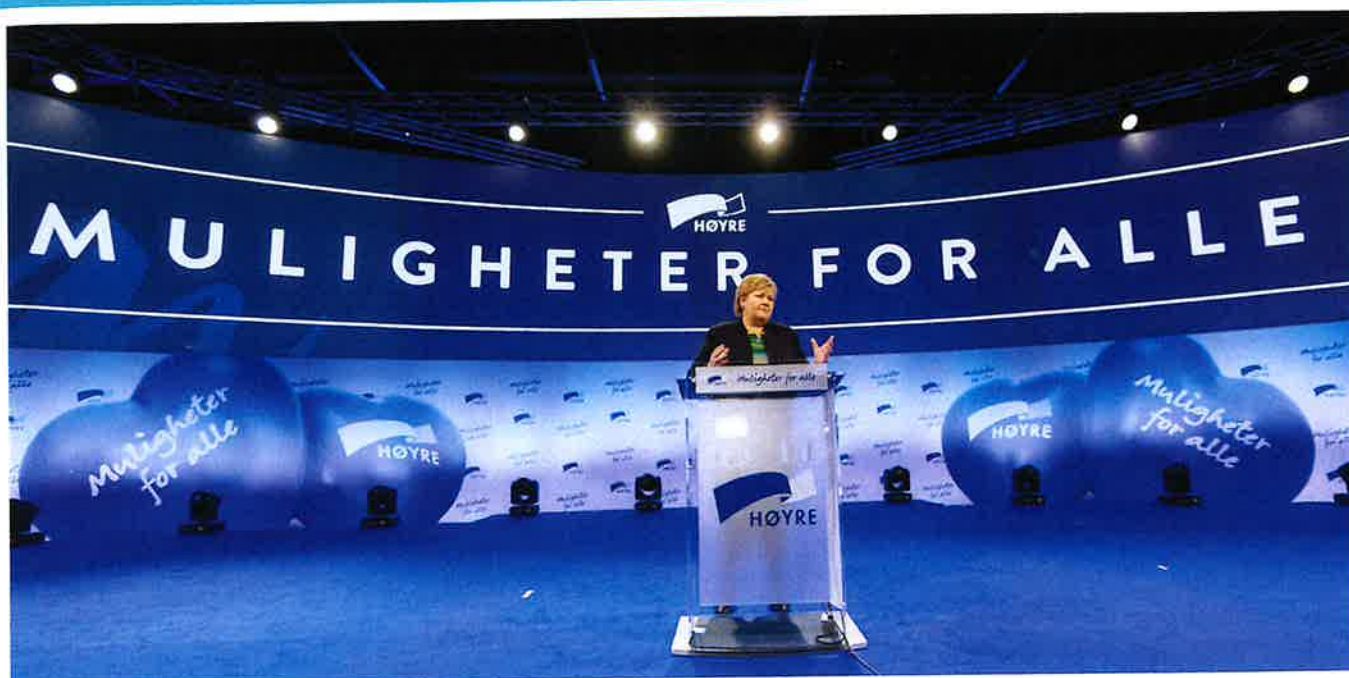
— Det har jeg alt vært inne på. Særlig formuesskatten skiller oss fra øvrige OECD-land, ettersom kun 3 av 38 medlemsland har slik skatt.

— Hvor lenge har vi hatt formuesskatt i Norge, og hvordan har skattesatsene endret seg rent historisk?

— Formuesskatt har eksistert lenge, faktisk helt siden 1892. I forbindelse med 1992- og 2006-reformene ble formuesskatten vurdert. Aarbakke-gruppen i 1992 gikk inn for å videreføre formuesskatten ut fra hensynet til skatteinntekter, likere beskatning av kapitalinntekter og arbeidsinntekter, effektiv ressursbruk og utjevningsformål. Siden 2006 har den gene-

Næringsnøytralitet er et grunnleggende prinsipp i skattesystemet i Norge, med unntak av olje- og kraftproduksjon, som betaler grunnrente. Det kan komme i sjømatnæringen også.

relle formuesskattesatsen blitt senket fra 1,3 prosent til 0,95 prosent i år — dog litt opp og ned i perioden. Fra 2021 til 2022 har satsen økt fra 0,85 til 0,95 prosent. Det er dessuten lagt til et nytt trinn i formuesskatten på 20 millioner kroner, hvor satsen er 1,1 prosent på formue over dette nivået.

Som det fremgår har satsene endret seg noe, men de endringene som har fått størst betydning for skattyterne har vært endringene i formuesskatte-grunnlaget. For næringseierdommer har man f.eks. fått vesentlig høyere grunnlag gjennom standardiserte takseringsregler. Når skattegrunnlaget øker, øker naturligvis også skattebeløpet. Til tross for at satsene har gått ned har altså noen grupper fått økt formuesskatt.

— Har andre land formuesskatt?

— Ja, men ikke mange. I OECD gjelder det bare Norge, Spania og Sveits. Internasjonalt har bruken av formuesskatt vært i sterk tilbakegang de siste tyve årene.

— Hva er skattesatsen på formuer i andre land?

— For å holde oss til OECD er skattesatsen på formuer i Spania ulik i de forskjellige regionene. Satsen varierer fra 0,2 til 2,5 prosent. I Sveits varierer kantonenes satser fra 0,3 til 1 prosent. Men forskjellen i formuesskattegrunnlaget gjør at satsene ikke forteller den hele og fulle sannhet og at sammenligninger ofte blir vanskelig.

— Ved beregning av skattbar formue gis det en «verdirabatt» i forhold til omsetningsverdi. For privatboliger er f.eks. fratrullet 75 prosent opp til 10 millioner kroner, og 50 prosent over ti millioner. Hva er fratrukket for andre eiendeler, og er det noen særskilt grunn for disse fratrekkene?

— Kontanter og bankinnskudd verdsettes til den faktiske verdien, altså 100 prosent. Her er det ingen rabatt. Aksjer, aksjefond, næringseierdom og driftsmidler har en verdsettelsesrabatt på 25 prosent, mens sekundærbolig har en rabatt på 5 prosent.

Formålene med disse fratrekkene er for eksempel å stimulere til å plassere kapital i næringsvirksomhet (arbeidende kapital) og å dempe skattefavoriseringen av bolig.

— Har andre land med formuesskatt slike fratrekk?

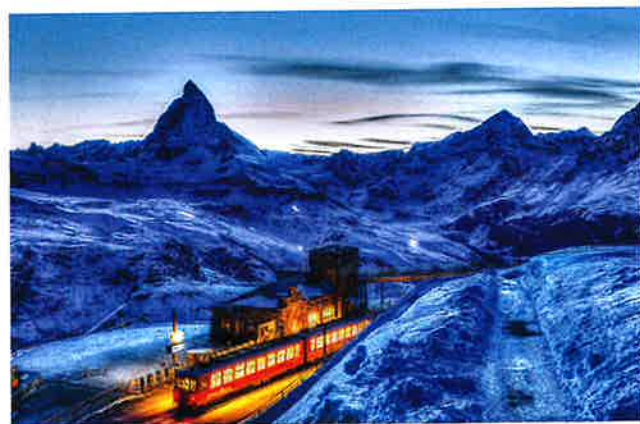
— Spania har på linje med Norge et bunnfradrag før det blir snakk om formuesskatt. I Sveits kan de med store formuer inngå egne avtaler med skattemyndighetene. Men som sagt; direkte sammenligninger er vanskelig.

— Når begynte Solberg-regjeringen å redusere formuesskatten, og fra hvilket nivå?

— Dette er nokså sammensatt. Selve formuesskattesatsen har ligget fast på 0,85 prosent de siste årene, men verdsettelsesrabatten på aksjer har økt. Likevel viser tall fra SSB at statens inntekter fra formuesskatten har økt de siste årene, og at formuesskatten er fordelt på færre personer. Grunnen til det er at formuesskattegrunnlagene generelt har økt.

— I 2021 er formuesskatten 0,85 prosent, slik Solberg-regjeringen gikk inn for. Solberg-regjeringen forslo at den skulle re-

Høyre har lenge kjempet for å redusere formuesskatten, og helst fjerne den. Om det er for å gi «muligheter for alle» er vel heller tvilsomt. De som sliter med høy formuesskatt klarer seg som regel veldig bra. (Foto: Høyre)

I OECD er det bare Sveits og Spania som har formuesskatt utenom Norge. I fjellandet Sveits varierer den mellom 0,3 og 1 prosent. Her ser vi karakteristiske Matterhorn i det fjerne.

Fra og med i år skal også oppdrettstillatelser anskaffet før 1998 inngå med reell verdi i beregningen av formue. Det rammer enkelte oppdrettere veldig hardt — få hardere enn Gerhard Alsaker. Han tar det som en mann; ingen trusler om å flytte!
(Foto: Alsaker Havbruk)

redukeres til 0,80 prosent i 2022, mens Støre-regjeringen har i stedet besluttet å øke den til 0,95 prosent, og til 1,1 prosent for formuer over 20 millioner kroner. Betyr det at man i 2022 må betale 0,95 prosent for de første 20 millionene av formuen, og deretter 1,1 prosent for formue over 20 millioner?

— Ja, det er korrekt. Budsjettforliket med SV resulterte i at regjeringen innfører en progressiv formuesskatt, der formuer over 20 millioner gis et nytt innslagspunkt. I tillegg økes bunnfradraget i formuesskatten til 1,7 millioner kroner per person. Tidligere var fradraget 1,5 millioner. Det vil altså bli færre som betaler slik skatt. Men det er kanskje en mager trøst for de som nå må betale mer.

Hovedregelen er som nevnt at aktiva verdsettes

til omsetningsverdi. Det er imidlertid en rekke praktiske unntak, blant annet for aksjer hvor det gis en verdsettelsesrabatt. Denne rabatten har økt hvert år siden 2017 — fra 10 prosent i 2017 til 45 prosent i 2021. Dette blir endret i år. For 2022 er rabatten bare 25 prosent. Dette henger nok sammen med den nye regjeringens klare lovnad om at formuesskatten skal skjerpes for de som har mest.

— Er det slik at også verdien av gjelden skal justeres ned med 25 prosent når myndighetene beregner skattegrunnlaget for formue?

— Ja. Gjeld som tilordnes aksjer som

verdsettes med rabatt reduseres med den samme rabatten. Dvs. at gjeld som blir tilordnet aksjene reduseres med 25 prosent i 2022.

— Når kom ordningen med «verdirabatt» på formuer?

— Jeg kan ikke gi noe eksakt årstall, men tradisjonelt har aksjer blitt verdsatt med rabatt. Størrelsen på rabatten har vært et typisk forhandlingstema i forbindelse med statsbudsjetter opp gjennom årene, og rabatten har derfor variert mye. Før 2005 var det kun ikke-børsnoterte aksjer som var gjenstand for rabatt, mens børsnoterte aksjer ble verdsatt til børskurs. Nå behandles aksjer likt ved at man ikke skiller mellom verdsettelsesrabatten ut fra hvorvidt selskapet er notert på børs eller ikke. Alle aksjer får en «verdirabatt» på 25 prosent ved beregning av skattegrunnlaget for formuesskatt.

— Stemmer det at regjeringens målsetting er å redusere verdirabatten til 20 prosent?

— Hurdalsplattformen utarbeidet av Ap og Sp gir viktige føringer for politikken de neste årene. I følge denne plattformen vil regjeringen gjøre formuesskatten mer rettferdig ved at personer med høye formuer betaler mer i skatt samtidig som bunnfradraget økes. Målsettingen er at aksjer og næringseiendom m.m. skal verdsettes til 80 prosent av formuesskattegrunnlaget. Så svaret på ditt spørsmål er ja.

— Solberg-regjeringen vedtok at fra og med 2022 skal alle oppdrettstillatelser, også de anskaffet før 1998, telle med i beregningen av formue. Når kom dette skillet som gjelder for 1998, og vet du hvorfor?

— Skillet stammer fra skatteetatens praksis og kan spores tilbake til etatens egen veiledningsbok, Skatte-ABC, fra 1999. Det er ikke noen klar begrunnelse for hvorfor dette skillet ble innført, men Finansdepartementet har uttalt at praksisen trolig skyldes administrative hensyn. Forskjellsbehandlingen er derfor

Tidligere var det bare aksjer i ikke-børsnoterte selskaper som hadde verdirabatt ved beregning av skattbar formue. Når gjelder det alle aksjer.

Dersom man legger auksjonsprisene ved salg av oppdrettstillatelser til grunn, vil formuesverdien av slike tillatelser variere geografisk. I produksjonsområdet 9 (Vesterålen og Helgeland) var snittprisen per standard konsesjon med 780 tonn i MTB tett på 200 millioner kroner, fra svenskegrensen til Jæren «bare» 120 millioner. I Finnmark var den rundt 150 millioner.

skapt av skattemyndighetene, og det Solberg-regjeringen foreslo var å rette opp i en praksis som ikke var lett å forstå og som ga ulik behandling uten grunnlag i regelverket. Dette er altså gjort for å rette opp i en ulikhet skapt av myndighetene selv, og er et forslag Støre-regjeringen har valgt å følge opp.

— **Betyr det at tillatelser anskaffet før 1998 overhodet ikke har talt med i beregning av formue?**

— Ja, det er riktig. Skatteetaten hadde i praksis gitt unntak for oppdrettstillatelser som var ervervet før 1998. Dette har også omfattet oppdrettstillatelser som er overført gjennom salg av aksjer i et aksjeselskap som har hatt tillatelsen, selv om salget har skjedd etter 1998.

— **Hvordan har man beregnet formuesverdien av tillatelser anskaffet etter 1998?**

— Formuesverdien for tillatelser ervervet etter 1998 skal etter lovens hovedregel verdsettes til omsetningsverdi, for øvrig som for alle andre eiendeler og rettigheter der det ikke er særskilte verdsettelsesregler. Det har nok vært litt ulik praksis for hvordan skattemyndighetene har fastsatt omsetningsverdien. Vanligvis har denne vært satt til historisk kostpris, altså til hva den kostet.

Siden de fleste — om ikke alle — oppdrettstillatelser eies av aksjeselskaper, inngår oppdrettstillatelser som et aktiva i aksjeselskapet. Tatt hensyn til verdsettelsesrabatten på aksjer på 45 prosent i 2021 ble oppdrettstillatelser verdsatt til 55 prosent av kostpris ved beregning av skattegrunnlaget for formuesskatten.

— **Var det Solberg-regjeringen som foreslo at alle tillatelser nå skal verdsettes etter reell omsetningsverdi?**

— Ja, dette lovforslaget ble noe overraskende fremsatt av Solberg-regjeringen i statsbud-

sjettet for 2022. Det er Finansdepartementet som har utredet forslaget. Hvor initiativet faktisk kommer fra vet vi ikke.

— **Har man her ment at den reelle verdien skal ta utgangspunkt i snittprisen per tonn i MTB betalt på auksjonen i 2020 i det produksjonsområdet tillatelsen tilhører?**

— Her må jeg også svare ja. Selv om Finansdepartementet ser at det i praksis kan være forhold som gjør at auksjonspriser kan avvike fra omsetningsverdi, skal eiere av oppdrettstillatelser nå som utgangspunkt for verdsettelsen benytte siste auksjonspris i det aktuelle produksjonsområdet. Slik forslaget er omtalt skal man bruke gjennomsnittspris per tonn MTB oppnådd på siste auksjon i det aktuelle produksjonsområdet. Dersom det ikke har vært auksjon i området kan man ta utgangspunkt i auksjonsprisen i nærliggende områder. Finansdepartementet har varslet at departementet sammen med skatteetaten vil utarbeide utfyllende veiledningsmateriale. Det kan også bli aktuelt at departementet utarbeider en sjablongmodell for verdsettelse av tillatelser til omsetningsverdi basert på auksjonspriser. Mange oppdrettere venter nok nå med spenning på hvordan dette systemet skal legges opp.

— **Innebærer dette at formuesverdien av en oppdrettstillatelse vil avhenge av hvor i landet den ligger?**

Forhåpentligvis vil skattemyndighetene sette en noe lavere verdi på matfisktillatelser enn den som blir oppnådd på auksjonen i 2022, tror Mons Alfred Paulsen. Men det er ingen grunn til å forvente at de legger seg veldig langt under. (Foto: Thv Tande)

Den nye regimet for formuesskatt vil neppe påvirke prisingen av matfisktillatelser. For børsnoterte selskaper spiller jo de nye reglene ingen rolle.

— Helt riktig. Dette vil medføre store variasjoner i verdsettelsen av tillatelsene. Eksempelvis er snittprisen på auksjon ca. 155.000 kroner per tonn MTB i PO 1, mens den i PO 9 er ca. 255.000. Dette gir åpenbart uheldige utslag, og av praktiske årsaker er det all grunn til å tro at forslaget som kommer vil bygge på en nasjonal sats. Men dette, i likhet med andre detaljer, vet vi ikke i dag.

— **Auksjonsprisene i 2020 gjaldt for et lite antall MTB. Er det rimelig å anta at prisen hadde blitt den samme om samtlige tillatelser ble lagt ut for salg?**

— Det er ingen automatikk i at auksjonsprisene for 2020 gir et riktig bilde av hva salgssummen ville blitt dersom samtlige tillatelser ble solgt. Finansdepartementet skriver selv i begrunnelsen for forslaget, at selv om auksjonspris kan gi et godt estimat på omsetningsverdi i en velfungerende auksjon, har systemet sine svakheter. Eksempelvis kan betalingsvilligheten overstige gjennomsnittsverdien på eksisterende tillatelser dersom en oppdretter har ledig kapasitet i en eksisterende infrastruktur. Motsatt kan også en oppdretter ha utnyttet sine mest verdifulle områder maksimalt, noe som gjør betalingsvilligheten mindre. Spørsmålet er uansett svært relevant.

— **Tør du komme med en spådom om hva formuesverdien av en standard matfisktillatelse vil bli i 2022?**

— Snittet var 177 millioner kroner per normal oppdrettstillatelse på 780 tonn i forrige auksjonsrunde, altså 227.000 kroner per tonn. Skulle vi bruke auksjonsrunden i august 2020 som utgangspunkt vil jeg tro at verdsettelsen vil ligge noe under dette som et maksimum. Hvor mye ned myndighetene vil bevege seg er ikke godt å si, men normalt er det ikke grunn til å være veldig forventningsfull til at de legger seg veldig langt under.

— **Det skal selges ny produksjonskapa-**

sitet i 2022. Man bør vel i det minste bruke prisene herfra når man vurderer formuesverdier?

— Ja, det vil jeg tro. For at verdsettelsen, slik det nå legges opp til, skal reflektere omsetningsverdien av tillatelsene må man forvente at tallene vil bli justert i tråd med de siste oppnådde verdiene, og kanskje også i det aktuelle produksjonsområdet. Dette betyr at for inntektsåret 2022 vil myndighetene kunne benytte auksjonsprisene fra 2022 — dersom slike foreligger — ved fastsettelsen av formuesskattegrunnlaget.

— **Vil de nye satsene og verdsettelsesmetodene for formuesskatten påvirke prisingen av tillatelser?**

— Neppe, ettersom de store kjøperne i stor grad er børsnoterte selskaper, der dette ikke er et tema. For eierne av disse selskapene er det jo børskursen som bestemmer verdien. I tillegg finnes det en del ikke-noterte selskaper med stor andel utenlandske eiere, som jo ikke betaler formuesskatt uansett. På auksjonene til nå har børsnoterte eller utenlandsk eide selskaper stått for over 50 prosent av tilslagene.

— **Som du ganske riktig sier; for børsnoterte oppdrettsselskaper betyr overgangen til reell omsetningsverdi ingen ting. På børsen er jo de reelle verdiene innbakt i aksjekursen. Men har dere prøvd å regne på hvor mye mer eierne av disse selskapene**

Den økte satsen for formuesskatt vil ramme alle med formue, også eierne av aksjer i Mowi. Men hvor mye er veldig vanskelig å si. Skatteposisjonen varierer jo kraftig fra person til person. (Foto: Mowi)

Den som må betale formuesskatt med utbytte fra egne bedrifter, kan ende opp med en ganske ubehagelig regning. Først må bedriften betale skatt, så må eierne betale utbytteskatt og til slutt forsvinner alt i formuesskatt. Det som kan fortone seg som en liten sum fra start, kan bli et stort beløp til slutt.

må betale som følge av den økte skattesatsen og lavere «verdirabatt»?

— Nei. Det er store variasjoner mellom personer som eier aksjer i børsnoterte selskaper, og det blir veldig vanskelig å si noe om hvordan endringene i formuesskatten vil slå ut for den enkelte.

— Dersom en standard matfisktillatelse med 780 tonn i MTB verdsettes til 170 millioner kroner, vil det gi ca. 127 millioner som utgangspunkt for formuesskatten. Om denne er 1,1 prosent må eieren betale ca. 1,4 millioner i formuesskatt. Disse pengene må han enten ta ut som lønn — hvilket både innebærer økt skatt på inntekt og arbeidsgiveravgift — eller som utbytte fra selskapet. Jeg vil tro at det siste vil lønne seg. Utbyttet må hentes etter skatt, og beskattes med ca. 35 prosent. Dersom eieren skal betale 1,4 millioner i formuesskatt må han altså hente ut ca. 2,2 millioner kroner i utbytte. Utbytte kan bare hentes fra beskattede midler. For å kunne gi 2,2 millioner i utbytte må følgelig bedriften ha et overskudd før skatt på nesten 2,8 millioner kroner.

Altså; hver eneste standard matfisktillatelse tildelt før 1998 må i 2022 gi et overskudd før skatt på over 2,8 millioner kroner bare for at eieren skal betale formuesskatten. Dette vel og merke om tillatelsen ikke er tilknyttet noe gjeld.

— Regnestykket viser konsekvensen av den nye måten å beregne formuesskatten på i 2022. Dersom en standard matfisktillatelse gir grunnlag for å produsere ca. 1.200 tonn laks, vil den nye verdsettelses-metoden alene gi en kostnadsøkning per kilo på mer enn to

kroner. Jeg understreker at dette er den direkte konsekvensen av endringen i verdsettelsen av oppdrettskonsesjoner og gjelder for tillatelser som tidligere var bokført til null i verdi.

— **Tilhengerne av økt formuesskatt sier at det ikke vil bli noe problem å betale denne skatten. Oppdretterne er jo steinrike og kan bare selge litt av det de eier. Det oppdretterne stort sett eier er aksjer i egne selskaper. Hva vet man om verdsettelsen av små aksjeposter i privateide selskaper?**

— Et interessant spørsmål. Mindre aksjeposter i børsnoterte selskaper kan omsettes raskt og med lave transaksjonskostnader. Ikke-børsnoterte aksjer har ingen tilsvarende markeds-plass for omsetning, og det kan være vanskelig å finne potensielle kjøpere, hvilket påvirker aksjenes verdi negativt. For slike aksjer er det vanlig med rabatter i størrelsesorden i hvert fall 30-40 prosent.

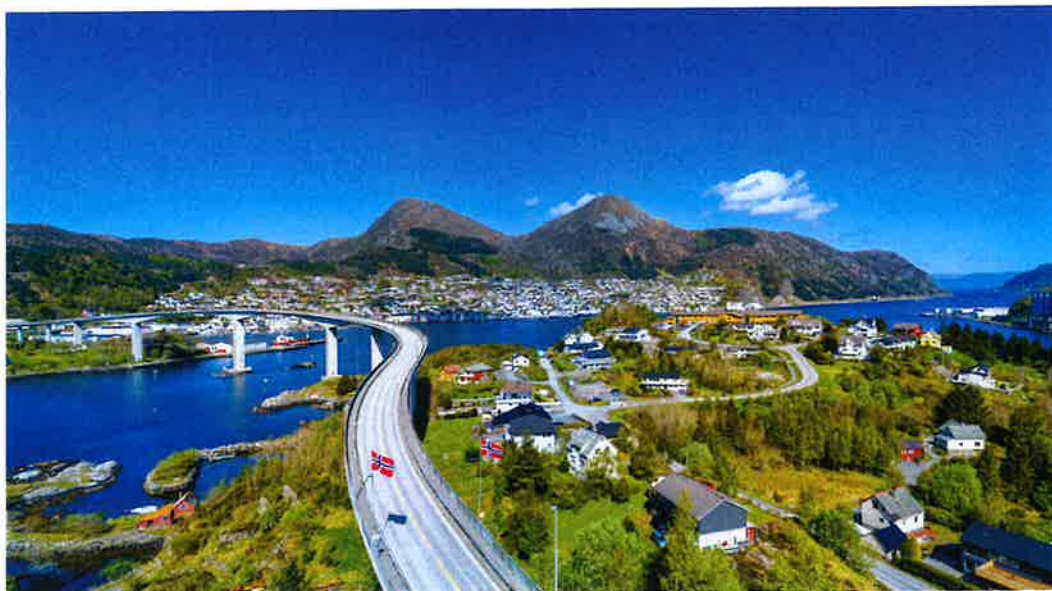
— **Ferdigsnakka?**

— På ingen måte. Først og fremst var poenget med lovendringen å likestille verdsettelsen av tillatelser før og etter 1998. Det tror jeg alle er enige om at er fornuftig, berettiget og fremmer likebehandling. Derne tar Finansdepartementet opp verdsettelsen av tillatelser, både oppdretts- og fiskeritillatelser. Disse har vært verdsatt til kostpris, dvs. det man en gang betalte for dem. Eldre oppdrettstillatelser har ikke kostpris fordi man fikk dem tildelt. De siste

På papiret kan det se enkelt ut å selge noen aksjer for å betale formuesskatten. Men det kan endre seg når salget skal skje. Aksjer i små, familieeide selskaper må gjerne selges med 30-40 prosent rabatt.

Enkle prinsipper gir ofte enkle svar. Å verdsette næringsseiendommer ut fra samme pris per kvadratmeter, er et enkelt prinsipp. Her et flott bilde fra Måløy.

kjøpt på auksjon har høy kostpris, som også er et uttrykk for dagens verdi.

Finansdepartementet argumenterer med at aksjer i børsnoterte selskaper implisitt priser verdien av tillatelsene inn i markedsverdien på aksjene. Derfor inngår de altså i formuesskattegrunnlaget for eierne av noterte aksjer, så det er korrekt nok det, men et alt for enkelt resonnement. Markedsverdien på aksjer i noterte selskap bestemmes i tillegg av alt det andre som påvirker børskurser i det daglige, både håndfaste fakta som f.eks. laksepris, biologisk produksjon osv., og av en rekke psykologisk relaterte forhold; nervøsitet, krig, fred, oljepris osv. En uendelig rekke med faktorer blir vektlagt.

Noen viktigere enn andre selvsagt. Lakseprisen har f.eks. stor betydning fordi den reelt sett bestemmer inntjeningspotensialet sammen med kronekursen.

Ettersom det ikke foreligger en slik markedsverdi for ikke-noterte aksjer må verdsettelsen ta utgangspunkt i selskapets eiendeler og rettigheter i balansen fratrukket forpliktelsene (gjelden). Hvilke eiendeler og rettigheter som inngår i formuesskattegrunnlaget og hvilke forpliktelser som kan trekkes i fra er en egen øvelse.

Når det er bestemt, er regelen at eiendelene og rettighetene som inngår i grunnlaget skal verdsettes til omsetningsverdi. Ettersom det ikke er lett å fastsette omsetningsverdien på alle

600 millioner i økt skatt

Frem til 1998 ble det tildelt 820 standard matfiskstillatelser for laks og ørret i Norge. Av disse eies ca. 50 prosent av børsnoterte selskaper, som ikke blir berørt av verdjusteringen på oppdrettstillatelser fra null til reell omsetningsverdi. Det betyr at den samlede verdiøkningen på tillatelser anskaffet før 1998 for formuesbeskatning blir: $410 \times 170 \text{ millioner} = 70 \text{ milliarder} \times 0,65 \text{ prosent} = 45 \text{ milliarder} \times 1,1 \text{ prosent} = 495 \text{ millioner kroner}$. Vi antar her at snitt formuesskatt blir 1,1 prosent. I så fall vil utvidelsen av skattegrunnlaget alene gi 495 millioner i økt formuesskatt. Dertil kommer verdiøkningen på de ca.

260 tillatelsene anskaffet etter 1998, hvorav halvparten til ikke-børsnoterte selskaper. Et grovt anslag sier ca. 100 millioner per tillatelse i økt verdi, hvilket vil gi ytterligere 90 millioner i økt formuesskatt. Til sammen snakker vi altså om nærmere 600 millioner i økt formuesskatt bare på grunn av overgangen til reell omsetningsverdi.

Dertil kommer selvsagt økningen av skattesatsen på øvrig formue, dvs. reelt sett ca. 12 prosent for de som ligger under 20 millioner i formue, og nesten 30 prosent for de som ligger over, samt en ytterligere økning på 18 prosent som følge av at «verdirabatten» blir redusert. Det blir stadig dyrere å tilhøre gruppen «ikke vanlige folk».

Dersom oppdrettstillatelser skal verdsettes etter reell omsetningsverdi, er ikke veien lang til å gjøre det sammen med fisketillatelser. Vi forstår at Norges Fiskarlag følger svært nøye med. Her et fint bilde av ringnotsnurperen «Smaragd», som har grunnkvoter alene verdt minst 500 millioner kroner.

mulige eiendeler og rettigheter har skattemyndighetene stort sett valgt å bruke verdier som er lett tilgjengelige, typisk at man bruker regnskapsmessige eller skattemessig nedskrevne verdier for eiendeler der man ikke har annet, altså bokførte verdier. For næringseiendom har man verdsettelsesregler basert på kvadratmeter osv. Noen omsetningsverdi er det ikke — kun et valgt verdsettelsesprinsipp.

At det er ulike regler for noterte og ikke-noterte aksjer er naturlig. I det ene tilfellet har man jo en markedsverdi på aksjene, hvilket man ikke har for de unoterte aksjene. Når man velger å bygge formuesskattegrunnlaget på markedsverdien av aksjene fordi man har en markedsverdi, fjerner man seg fra de underliggende verdiene. De blir på en måte irrelevante. I noen tilfeller vil de underliggende formuesverdiene kunne være lavere enn markedsverdien på aksjene og motsatt. Se f.eks. forholdet mellom noterte og ikke-noterte aksjer i dataselskaper med typisk lav formuesverdi på eiendeler som utstyr og egenutviklet teknologi og kanskje høy markedsverdi på aksjene, og offshoreelskaper med lav markedsverdi på aksjene i dag og kanskje høy formuesverdi på skipene. Å likebehandle noterte og ikke-noterte selskaper

har ikke vært poenget. Poenget har vært å finne en verdi på det eller de formuesobjektene som man velger å knytte formuesskattegrunnlaget til.

Dernest — og det er et særdeles viktig poeng — er aksjer i noterte selskaper likvide, i motsetning til aksjer i unoterte selskaper. Børsnoterte aksjer gir tilgang på et marked der de lett kan ombyttes i penger ved behov. Slik sett kan eierne av noterte aksjer gjøre opp formuesskatten ved å realisere en liten post. Det er ikke et realistisk alternativ for det familieeide selskapet. Om man ikke har penger til å betale skatten blir spørsmålet raskt om man ikke må selge en interessant eierpost på f.eks. minst 34 prosent, å gi fra seg kontrollen ved å selge mer enn 50 prosent eller å selge alt.

Å legge om praksisen for verdsettelse av tillatelser — i oppdrett først og senere kanskje i fiskerinæringen, er noe som krever at man tenker seg grundig om. Når hensynet er å få til en likebehandling av noterte og ikke-noterte selskaper forsøker man å likebehandle noe som ikke er likt. Da blir ikke resultatet likebehandling, men det motsatte: ulikebehandling.

— **Ferdigsnakka nå?**

— Ja, foreløpig!

OMI